

Bron 8 Opvoeden in een winstgedreven samenleving is kansloos

(1) Stel je voor: je bent 15 jaar oud, omringd door vrienden op het schoolplein. Kies je voor de verleiding van een glanzende vape¹⁾ in je ene hand
5 of een folder vol waarschuwingen over gezondheidsrisico's in de andere?

(2) Vanuit mijn werk als pedagoog spreek ik regelmatig jeugd-
10 professionals die werken aan voorlichtingsmateriaal tegen vaperen voor jongeren. Doel van het voorlichtingsmateriaal is om Nederlandse jongeren bewust te maken van de
15 gevaarlijke gevolgen van vaperen. Mooi dat er actie wordt ondernomen, maar het enige wat ik kan denken is: kansloos.

(3) Voorlichting over risico's op zichzelf werkt namelijk nauwelijks bij jongeren, die in deze levensfase juist gevoelig zijn voor kortetermijnbeloningen. Dat maakt hen goed in staat om te experimenteren en
25 creatief te zijn, maar maakt hen ook vatbaar voor verleidingen.

(4) Voorlichting voelt daarbij als een kleine pleister op een gigantische wond. Want tegenover dit kleine
30 team aan jeugdprofessionals staan machtige industrieën die vaperen doelbewust zo aantrekkelijk en verslavend mogelijk maken. De schadelijke stoffen en hoge nicotinegehalten in
35 vapes maken ze extreem verslavend. Onderzoek van *RTL Nieuws* laat zien dat er zelfs vapes tussen zitten met een hoeveelheid nicotine van tweehonderd tot vierhonderd sigaretten.
40 Desondanks proberen we jongeren ervan te overtuigen om niet te vaperen in plaats van dat we proberen het

product zelf te verbieden.

(5) Het vape-probleem illustreert een
45 bredere kwestie in onze samenleving: het welzijn van onze jeugd wordt ondergeschikt gemaakt aan economische belangen. Obesitas neemt toe, maar snoep wordt
50 gepresenteerd op kinderhoogte in supermarkten. Al jaren waarschuwen kinderrechtenorganisaties hoe schadelijk 'kindermarketing' is, maar er verandert weinig. We oordelen niet
55 over het beleid van supermarkten, maar vooral over de opvoedvaardigheden van ouders die hun kinderen te veel suiker geven.

(6) Maatschappijcriticus Noam
60 Chomsky legt uit dat in kapitalistische samenlevingen rechten er vooral zijn voor de rijken en voor de machtigen. Met andere woorden, geld en invloed bepalen wie welke rechten en privileges heeft. Hierdoor heeft een kleine
65 groep grootbezitters de touwtjes in handen, ten koste van grote groepen mensen die structureel worden benadeeld.

(7) Die machtsongelijkheid belooft
70 weinig goeds voor de rechten van onze jonge medemensen. Inzetten op positieve en gezonde ontwikkeling van kinderen en jongeren kost grote bedrijven tijd en levert te weinig op. Inspelen op de kwetsbaarheden van jongeren daarentegen werkt vaak erg
75 lucratief. Deze doelgroep gekluisterd houden aan een product of dienst met schadelijke gevolgen heeft
80 daarom prioriteit.

(8) Zo las ik met schrik een artikel in *NRC* over schermtijd bij kleine kinderen en de onschuldige uitziende

85 kinderserie Cocomelon, die ook mijn
kind toen hij twee was verdacht
boeiend vond. Deze serie wordt
getest op peuters. Telkens als er
eentje wegstijgt, wordt iets toege-
90 voegd om de aandacht terug te
halen. Kleine kinderen blijven hier-
door langer kijken, ondanks de
negatieve gevolgen daarvan op hun
prikkelverwerking.

95 **(9)** Een ander voorbeeld:
Nederlandse jongeren besteden
gemiddeld 6,5 uur per dag aan
sociale media, wat vaak leidt tot
slaapproblemen en verminderd
100 concentratievermogen. We laten
leerkrachten hard werken om
jongeren op een veilige manier te
leren omgaan met sociale media,
maar zij staan kansloos tegenover
105 multinationals die apps als TikTok en
Instagram zo verslavend mogelijk
maken.

(10) Kortom, we leggen complexe
pedagogische verantwoordelijkheden
110 te makkelijk bij kinderen, jongeren en
(professionele) opvoeders. Ik pleit
voor een samenleving waarin het
pedagogisch belang vooropstaat en

opvoeden een collectieve verant-
115 woordelijkheid is. De invloed van ons
handelen als volwassenen op de
ontwikkeling van jeugdigen moet
centraal staan bij álle sectoren in
onze maatschappij.

120 **(11)** Overigens ben ik geen voor-
stander van alle risico's wegnemen;
zelfregulatie aanleren blijft een
belangrijk onderdeel van de ontwik-
keling van kinderen en jongeren.

125 Maar tegen de grote bedrijven die
bewust aansturen op het verslaafd
maken van kinderen en jongeren in
onze samenleving kunnen we niet
op.

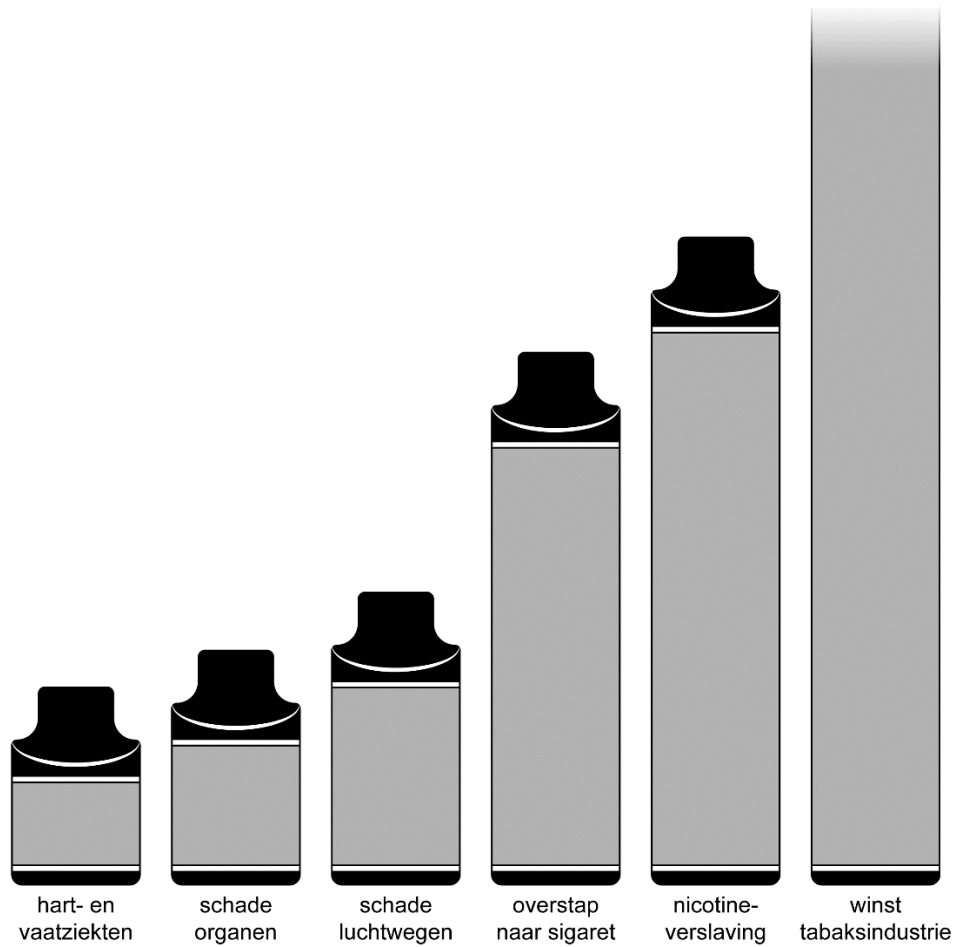
130 **(12)** Stel je een samenleving voor
waarin het welzijn van onze jeugd
écht vooropstaat. Waarin grote
bedrijven innoveren voor gezondheid
in plaats van verslaving. Waarin
135 beleidsmakers kiezen voor lange-
termijnwinst in plaats van snel
resultaat. Een maatschappij die
investeert in de gezonde ontwikkeling
van kinderen en jongeren, zodat die
140 de kans krijgen om op te groeien tot
gezonde en stabiele volwassenen.
Dat is pas echte winst voor iedereen.

Sophie Vermaning, NRC, 10 juli 2024

*Sophie Vermaning is pedagoog en teamleider bij de opleiding Communicatie
en Multimedia Design bij de Hogeschool van Amsterdam.*

noot 1 Een vape of e-sigaret wordt soms gebruikt als alternatief voor het roken van tabak.

Bron 9

Johan van Zanten, Trouw, 11 januari 2025

(Deze bron is bewerkt voor examendoeleinden.)

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen. Het College voor Toetsen en Examens is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.